

Grey Scale #13

A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

Gajda

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP
im. generała broni Karola Świerczewskiego

KATEDRA TAKTYKI OGÓLNEJ

Do zamknięcia
Gozał

DO UŻYTKU
SŁUŻBOWEGO

TAJNE

Egz. Nr 4

Plk Stefan TRETYN

NATARCIE PUŁKU I DYWIZJI

Wykład

039871

BIBLIOTEKA NAUKOWA ASG WP
Archiwum Działu Zbiorów Specjalnych

Nr ewid. 039871

Gajda

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP
im. generała broni Karola Świerczewskiego

KATEDRA TAKTYKI OGÓLNEJ

Do zniszczenia
Gajda

DO UŻYTKU
SŁUŻBOWEGO

TAJNE

Egz. Nr 4

Płk Stefan TRETYN

NATARCIE PUŁKU I DYWIZJI

Wykład

039871

BIBLIOTEKA NAUKOWA ASG WP
Archiwum Działu Zbiorów Specjalnych

Nr ewid. 639871

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP

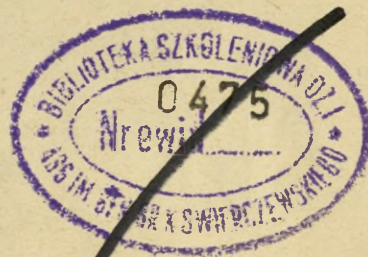
im. gen. broni K. Swierczewskiego

KATEDRA TAKTYKI OGOLNEJ

BIURO
SLUZHBOWEGO

~~XXXXXXXXXX~~ B
Egz. nr ... 4

Lotniczo
Prof. K. Swierczewski nr 12657

ptk dypl. Stefan TRBETYN

MATAROCIE PUŁKU I DYWIZJI

WYKŁAD

BIBLIOTEKA NAUKOWA ASG WP
Archiwum Działu Zbiorów Specjalnych

Nr ewid.

~~XXXXXXXXXX~~
39871

PLAN WYKŁADU

TEMAT: NATARCIE PUŁKU I DYWIZJI

Spis treści:

WSTĘP

I. ZASADY OGÓLNE

1. Warunki, charakter oraz sposoby przejścia do natarcia.
2. Zadania dywizji i pułku w natarciu.
3. Skład oraz ugrupowanie ZT i oddziałów.

II. ORGANIZACJA NATARCIA

1. Zakres organizacji natarcia.
2. Powzięcie decyzji.
3. Organizacja współdziałania.

III. PROWADZENIE NATARCIA

1. Rozbicie sił pierwszego rzutu nieprzyjaciela.
2. Bój spotkaniowy.
3. Pościg.

ZAKOŃCZENIE.

W S T U P.

Natarcie jako zasadniczy rodzaj działań bojowych zajmuje poczesne miejsce w różnego rodzaju ćwiczeniach, rozważaniach i literaturze wojskowej. Zasady jego organizacji i prowadzenia stale ulegały i w dalszym ciągu ulegają zmianom niekiedy nawet radykalnym. Decyduje o tym w głównej mierze rozwój technicznych środków walki oraz poglądy i założenia doktrynalne. Jedną z konsekwencji tych zmian jest znaczne zdezaktualizowanie się dotychczasowej literatury dotyczącej natarcia. Obecnie do praktycznego wykorzystania w szkoleniu obok regulaminów, opisów i wniosków z ćwiczeń najbardziej nadaje się:

- podręcznik "Taktyka Ogólna" - omawiający między innymi organizację i prowadzenie działań przez pułk i dywizje w warunkach użycia BNR;
- podręcznik "Działanie bojowe wojsk bez użycia broni masowego rażenia", w którym naświetlono ogólne zasady i sposoby działania wojsk w powyższych warunkach.

Jednak i w tych materiałach niektóre zagadnienia są już nieaktualne, a przede wszystkim dane cyfrowe. Wyjaśniają je w pełnym stopniu Biuletyn Informacyjny nr 4/109, skrypt "Zasady, organizacja i prowadzenie natarcia przez dywizje" oraz niniejszy wykład. Ze względu na ograniczony czas wykładu pominięto w nim wiele problemów związanych z natarciem, część potraktowano w sposób zwięzły, uważając, że przedstawiona treść powinna ukierunkować samodzielne studiowanie tej problematyki.

I. ZASADY OGÓLNE

1. Warunki, charakter oraz sposoby przejścia do natarcia

Uwzględniając prawdopodobny charakter oraz właściwości ewentualnych działań bojowych, uważa się, że dywizja /pułk/ może przejść do natarcia i prowadzić je w różnorodnych i skomplikowanych sytuacjach pola walki. Na przykład:

- w warunkach zagrożenia lub obustronnego użycia broni masowego rażenia;
- przy częstych i gwałtownych zmianach położenia;
- braku dostatecznych danych o nieprzyjacielu, sąsiadach a niekiedy nawet o własnych oddziałach;
- w trakcie częstych i silnych uderzeń lotnictwa;
- działań desantów śmigłowcowych, grup dywersyjno-rozpoznawczych, zakłóceń radioelektronicznych itp.

Szczególne skomplikowanych i ciężkich sytuacji należy się spodziewać w pierwszych dniach wojny.

Na warunki natarcia w poważnym stopniu wpływa również położenie wojsk oraz rodzaj działań oddziałów i związków taktycznych nieprzyjaciela.

W zależności od rodzaju działań przeciwnika natarcie dywizji /pułku/ może przyjąć różny charakter. Przez pewien okres czasu /do 1964 r./ określano go w materiałach szkoleniowych jako: przeżamanie, pokonanie, bój spotkaniowy i pościg, uważając, że są to formy natarcia. Poza tym, w dotychczasowej literaturze występują znaczne różnice w ujmowaniu niektórych zagadnień przeżamania.

Obecnie dominują poglądy /między innymi wyrażone w projekcie /Regulaminu Walki Sił Zbrojnych PRL"/, że natarcie jako rodzaj działań bojowych może przyjąć formę:

- przeżamania
- boju spotkaniowego
- pościgu

aj
 - przełamania - gdy nieprzyjaciel znajduje się w obronie i nie ma możliwości jej obejścia. Polega ono na utworzeniu wyżyma /wyżyma/ na głębokość taktycznej obrony nieprzyjaciela uderzeniami broni masowego rażenia, ogniem artylerii, lotnictwa oraz wojsk zmechanizowanych, pancernych i desantowych, rozwinięciu działań w głąb i na skrajach.

Jeżeli działania są prowadzone bez użycia broni masowego rażenia, przełamania dokonuje się na wybranym odcinku, którego szerokość w początkowym okresie natarcia jest uzależniona w głównej mierze od możliwości ogniowych artylerii i lotnictwa działającego na kierunku natarcia. Na przykład w ćwiczeniu PAN-70 i TARCZA-76 dywizje dokonywały przełamania na odcinku 3-4 km. W materiałach na IX konferencję naukową ASG oraz w innych materiałach w tym i w projekcie Regulaminu Walki przyjmuje się, że w przeciętnych warunkach dywizja jest w stanie przełamać silną obronę przeciwnika na odcinku o szerokości do 4 km.

Pułk bierze udział w przełamaniu i otrzymuje odcinek o szerokości do 2 km.

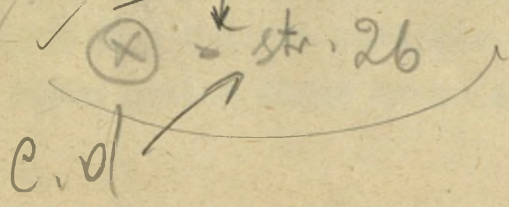
Dywizja przełamuje obronę nieprzyjaciela w składzie związku operacyjnego, niekiedy samodzielnie, pułk natomiast zawsze w składzie dywizji.

W warunkach użycia broni masowego rażenia dywizja może dokonać przełamania na znacznie szerszym froncie. W wypadku gdy nie ma możliwości wykonania uderzenia jądrowego na czołowe punkty oporu nieprzyjaciela, to przełamanie należy rozpocząć na wąskim odcinku.

- boju spotkaniowego - gdy nieprzyjaciel łączy do załamania natarcia dywizji /pułk/ prowadząc działania zaczepne.

Samoloty myśliwca BTR - to jednaki na wydziałach oddziału - Szostka jest przeszedł między obrony

2. a forma natarcia

- pościgu - gdy nieprzyjaciel się wycofuje.

W zależności od położenia wojsk rozróżnia się dwa sposoby przejścia do natarcia - z marszu i z rejonu wyjściowego położonego w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem.

a) Natarcie z marszu jest obecnie zasadniczym sposobem atakowania. Polega na rozwinięciu wojsk w ugrupowanie bojowe i rozpoczęcie ataku bez zatrzymania się czołowych oddziałów. Sposób ten stwarza szansę zaskoczenia przeciwnika oraz skracając okres przebywania sił dywizji /pułku/ w zasięgu klasycznych środków rażenia i części taktycznych środków jądrowych wojsk lądowych nieprzyjaciela.

Wymaga jednak sprawnej organizacji rozwinięcia oddziałów, zwłaszcza pododdziałów rakiet i artylerii i bardzo dokładnego współdziałania.

Natarcie z marszu wykonuje się w większości wypadków po uprzednim zajęciu przez wojska rejonu wyjściowego położonego w głębi, zwykle 40-60 km od czołowych oddziałów przeciwnika i w takim miejscu aby nie demaskować przyszłego kierunku natarcia.

W toku rozwijania działań w głębi ugrupowania nieprzyjaciela i w innych okolicznościach stwarzających konieczność szybkiego rozpoczęcia uderzenia, wojska będące w marszu przechodzą do natarcia bez zajmowania rejonu wyjściowego. *(zamiast zajęcia rejonu wyjściowego - LATOYE)*

W początkowym okresie wojny niektóre dywizje /pułki/ mogą również przejść do natarcia z marszu bezpośrednio z miejsca stałej dyslokacji lub rejonów alarmowych. W naszym położeniu jest to prawdopodobne tylko wówczas, gdy zajdzie konieczność rozbicia desantów powietrznych lub morskich nieprzyjaciela.

b) Natarcie z rejonu wyjściowego położonego w bezpośredniej styczności - związki taktyczne i oddziały organizują wówczas, gdy przez pewien okres czasu znajdowały się w obronie, względnie

ich natarcie z marszu nie miało powodzenia oraz w szczególnie trudnych warunkach terenowych po podejściu z głębi i dokonaniu luzowania. Polega ono na rozpoczęciu ataku przez czołowe oddziały /pododdziały/ dywizji /pułku/, które odpowiednio wcześniej w stosunku do "G" /"G" jest czasem ataku przedniego skraju obrony nieprzyjaciela/ przyjęły ugrupowanie bojowe do natarcia w rejonie wyjściowym położonym w styczności z nieprzyjacielem.

Rozpatrując warunki prowadzenia natarcia, należałoby uwzględnić zagadnienie przewagi. Wiadomo, że dywizja /pułk/ może osiągnąć powodzenie tylko wówczas, gdy ma lub uzyska dostateczną przewagę nad nieprzyjacielem. Nie zawsze musi to być przewaga materialna w całym pasie działania, wyrażona ilością i jakością sił, ale również przewaga położenia, możliwość zaskoczenia, uzyskanie przewagi tylko na wybranych kierunkach i tp.

Przewaga materialna odgrywa jednak najczęściej decydującą rolę. W drugiej wojnie światowej na szczeblach taktycznych uzyskiwano powodzenie mając różną, ale najczęściej trzykrotną przewagę w siłach i środkach. W niektórych operacjach np. WISŁA-ODRA jednostki radzieckie posiadały na odcinkach przełamania sześciokrotną przewagę.

Po wprowadzeniu broni jądrowej uważano przez pewien okres czasu, że dywizja wystarczy uzyskać półtora, najwyżej dwukrotną przewagę.

Obecnie sądzi się, że w skali taktycznej nacierający powinien posiadać przynajmniej $2-\frac{3}{5}$ krotną przewagę w oddziałach ogólnowojskowych, *inaczej 4-krotną w artylerii.*

Poważne znaczenie w uzyskaniu przewagi odgrywa manewr. Celem manewru jest stworzenie najdogodniejszego położenia do wykonania

konkretnego zadania np.: wykonanie decydującego i zaskakującego uderzenia, skupienia wysiłku na wybranym odcinku lub kierunku, uniknięcia skażeń i tp.

Szerokie stosowanie manewru zapewnia efektywne wykorzystanie wyników uderzeń B&K oraz ognia klasycznych środków walki, jak również ułatwia utrzymanie ciągłości natarcia i tp.

Dywizja dokonuje manewru bronią jądrową, ogniem oraz oddziałami i pododdziałami, które zgodnie z regulaminem walki mogą być użyte do oskrzydlenia lub obejścia.

W ostatnim okresie czasu dominują poglądy, że manewr wojskami względem obiektu natarcia może w zależności od ich położenia przyjąć formę: - uderzenia czołowego /uderzenia przełamującego/ w celu dokonania wyłomu w ugrupowaniu nieprzyjaciela lub jego rozcięcia i stworzenia warunków do zastosowania innych form manewru;

- oskrzydlenia polegającego na działaniu części lub większości sił na skrzydło i tyły nieprzyjaciela we współdziałaniu ogniowym i taktycznym z pozostałymi siłami nacierającymi od frontu /wyjaśnić na schemacie/;

- obejścia polegającego na głębokim działaniu na tyły nieprzyjaciela, niekiedy bez współdziałania ogniowego z wojskami nacierającymi od frontu /wyjaśnić na schemacie/.

Najlepsze rezultaty daje oskrzydlenie lub obejście dwustronne których efektem powinno być okrążenie zgrupowania nieprzyjaciela.

Każdy manewr powinien charakteryzować się prostotą wykonania, jego forma powinna zależeć od ugrupowania i rozmieszczenia sił i środków nieprzyjaciela, możliwości dywizji /pułku/ i właściwości terenu.

2. Zadania dywizji i pułku w natarciu

Dywizja pancerna jak i zmechanizowana przejdzie do działań wchodząc w skład armii ogólnowojskowej /pancernej/, dotychczas zorganizowanej grupy operacyjnej lub odwodu Frontu. Jej użycie planuje się stosunkowo dokładnie na pierwsze 2-3 dni operacji. Na tej podstawie dywizja otrzyma zadanie z reguły na dobę walki oraz kierunek dalszego natarcia.

W zadaniu określa się najczęściej jakie rozbić zgrupowanie nieprzyjaciela, w jakim pasie działać i na jaką głębokość wyjść w nakazanym terenie.

Planowanie zadań bojowych pułkiem na cały dzień jest niecelowe. Charakter ich działań w ciągu dnia zmieniać się będzie niejednokrotnie. Na przykład pomyślne natarcie pułku na broniącego się nieprzyjaciela może się zmienić w pościg, w odparcie kontrataku jego odwodów, w likwidację pozostałych na skrzydłach i tyłach ognisk oporu i td. Dlatego celowo jest określać zadanie pułkom tylko na głębokość obrony nieprzyjaciela, o którym się ma najbardziej szczegółowe dane i którego położenie w czasie walki nie będzie się zmieniać radykalnie to jest na głębokość obrony dywizji pierwszego rzutu.

Wychodząc z tego pułkom pierwszego rzutu wyznacza się dwa rzędziej jednostopniowe zadanie, które pokrywa się najczęściej z zadaniem bliższym dywizji.

- zadanie bliższe
- zadanie następne

Poglądy na treść, a zwłaszcza głębokość zadań oraz szerokość pasa natarcia uległy i ulegają w dalszym ciągu dość znacznym zmianom. Na przykład dla dywizji nacierającej na głównym kierunku uderzenia przewidywano:

szerokość pasa natarcia	głębokość zadania dnia
a/ w warunkach BR:	
✓ - 1957 r. - 10 km i więcej	✓ - 35-40 km
- 1959 r. - 20 km i więcej	- 35-40 km

Obecnie uważa się, że pas natarcia dywizji zarówno w warunkach użycia, jak i bez użycia BR może na głównym kierunku uderzeń wynosić średnio 20 km /pułku od 2 do 10 km/.

Natomiast głębokość zadania dnia - w zależności od charakteru i siły obrony /pozycyjna, ruchowa/ nieprzyjaciela - 40-60 i więcej km. Na kierunkach pomocniczych - pas natarcia - 30 km.

Całodzienne /dobowe/ zadanie dywizji dzieli się na zadanie bliższe, następne i zadanie dnia, lub bliższe i dnia. Podział ten nacelowuje dywizje na kolejną koncentrację wysiłku w poszczególnych okresach walki, a także ułatwia organizację współdziałania.

Przykładowa treść i głębokość zadań ZT i oddziałów pierwszego rzutu, nacierających na głównym kierunku uderzenia może być następująca:

a/ w natarciu na obronę pozycyjną /rejonu/ nieprzyjaciela:
dywizji:

- zadanie bliższe - rozbić główne siły pierwszego rzutu dywizji nieprzyjaciela znajdującego się w pasie natarcia i opanować rubież /rejon/ na głębokość 10-15 km;
- zadanie następne - rozbić odwody dywizyjne i opanować rubież na głębokości 20-25 km;
- zadanie dnia - rozwinąć natarcie, rozbić wspólnie z sąsiadami podchodzące odwody korpusu i opanować rubież na głębokości do 40 km, stwarzając dogodne warunki do dalszych działań.

pułku:

- zadanie bliższe - rozbić siły batalionu pierwszego rzutu ⁵ brygady nieprzyjaciela i opanować rejon na głębokości 3-4 km;
- zadanie następne - rozbić znajdujące się w pasie natarcia siły brygady przeciwnika i opanować rubież na głębokości 10-15 km stwarzając dogodne warunki do dalszych działań.

(schemat - obrona pozycyjna)

-10-15

20-25 km

slw

Jeżeli obrona przeciwnika jest stosunkowo płytka, doraźnie zorganizowana, lub nie można określić ugrupowania nieprzyjaciela w głębi wówczas głębokość zadania bliższego dywizji może wynosić 20-25 km natomiast zadanie dnia pozostaje bez zmian. W tych okolicznościach pułk otrzymuje zadanie bliższe o głębokości 10-15 km a następne o głębokości 20-25 km.

b/ w natarciu na obronę ruchową nieprzyjaciela
dywizji:

- zadanie bliższe - rozbić część sił pierwszego rzutu dywizji przeciwnika i opanować rubież /rejon/ na głębokości 20-25 km;
- zadanie następne - rozbić główne siły wchodzące w skład odwołów dywizji i opanować rubież /rejon/ na głębokości 30-40 km;
- zadanie dnia - wspólnie z sąsiadami rozbić podchodzące odwoły korpusu i opanować rubież na głębokości 60, a dla DPanc niekiedy więcej km.

pułku:

- zadanie bliższe - rozbić część sił brygady nieprzyjaciela znajdujących się na skrzydle /skrzydłach/ worka ogniowego i opanować rejon na głębokości 10-15 km;
- zadanie następne - rozbić odwoły brygady pierwszego rzutu, a niekiedy wspólnie z sąsiadem część sił odwołów dywizyjnych przeciwnika i opanować rubież na głębokość 20-25 km.

(X) Jeżeli obrona nieprzyjaciela jest silnie obciążona lub nie można ustalić jego ugrupowania w głębi wówczas głębokość zadania bliższego dywizji może wynosić 30-40 km, zadanie dnia pozostaje bez zmian. W tych warunkach zadanie bliższe pułku może wynosić 20-25 km, zadanie następne 30-40 km.

(C) Na kierunkach drugorzędnych oraz w warunkach szczególnych głębokość zadań będzie najczęściej mniejsza. Stosunkowo najpłytsze zadania przewiduje się dla związków taktycznych i oddziałów prowadzących natarcie w rejonach zurbanizowanych. = 10-6-10km

W zależności od charakteru rejonu zurbanizowanego oraz sił przeciwnika głębokość zadania dla dywizji może się wahać w granicach 4-6-10 km.

Dla dywizji /pułków/ drugorzutowych mających wejść do działań w środku lub pod koniec danego dnia natarcia stawia się z reguły zadanie jednostopniowe, ^(wzrosty - wielostopniowe) określając w nim siły, które należy rozbić oraz rubież /rejon/ do opanowania.

Dywizji /pułkowi/ której nakazuje się likwidację desantu, względnie okrążonych zgrupowań czy też węzłów obrony przeciwnika pozostałych na tyłach wojsk pierwszego rzutu, najczęściej nie wyznacza się pasa działania, a nawet rejonów do opanowania.

3. Skład oraz ugrupowanie ZT i oddziałów w natarciu

Ugrupowanie bojowe dywizji /pułku/ w natarciu powinno odpowiadać zamiarowi walki i zapewnić zdecydowane rażenie nieprzyjaciela na całą głębokość zadania bojowego; szybkie wykorzystanie wyników uderzeń ogniowych, a przede wszystkim broni jądrowej, w celu zdecydowanego rozwijania natarcia w głąb; jak najlepsze wykorzystanie przez wojska warunków terenowych; szybki manewr siłami i środkami, przegrupowanie wojsk odpowiednio do zmian zachodzących w sytuacji i potęgowania uderzenia w toku walki; dogodne warunki dowodzenia i utrzymanie ciągłego współdziałania; jak najmniej wrażliwość wojsk na broń jądrową i inne środki masowego rażenia.

Dywizja /pułk/ tworzy ugrupowanie do natarcia z posiadanych sił i środków organicznych oraz przydzielonych na czas wykonania określonego zadania. Przydział dodatkowych sił i środków przewiduje się przede wszystkim dla związków taktycznych i oddziałów mających działać w pierwszym rzucie i na głównych kierunkach uderzeń. Przydział ten w zależności od roli, jaką spełniają, charakteru zadania oraz ilości sił, którymi dysponuje przełożony, będzie za każdym razem różny i może wynosić:

a/ Dla dywizji:

- 6-10 rakiet z głowicami jądrowymi;
- 4-6 dywizjonów artylerii;
- w szczególnych wypadkach pułk artylerii przeciwpancernej;
- do batalionu saperów.

b/ Dla pułku

- 2-3 dywizjony artylerii;
- do kompanii saperów.

Ponadto natarcie dywizji /pułku/ może wspierać artyleria wojsk będących w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem.

Ugrupowanie dywizji do natarcia w przeciętnych warunkach i przy zachowaniu zasadniczej struktury organizacyjnej składa się z pułków pierwszego rzutu, pułków drugiego rzutu lub odwodu ogólnowojskowego, dywizjonu rakiet taktycznych, artylerii do ognia pośredniego, pododdziałów przeciwlotniczych, odwodu przeciwpancernego, inżynieryjnego, chemicznego, oddziału zaporowego, ~~oddziału~~ zabezpieczenia ruchu i bardzo często z desantu śmigłowego oraz oddziału wydzielonego lub awangardy.

Ugrupowanie pułku /ombw^{ow} na schemacie/.

Dywizja /pułk/ przyjmuje ugrupowanie do działań zaczepnych wówczas, gdy jej poszczególne oddziały /pododdziały/ zajmą wyznaczone im miejsce przewidziane planem walki. Następuje to w różny sposób i w różnym czasie w zależności od położenia, z którego przechodzi do natarcia. I tak przy natarciu z marszu zachodzi konieczność rozwinięcia pierwszego rzutu i niektórych innych elementów /oddziałów/ z ugrupowania marszowego w przedbojowe, a następnie w bojowe. W tym celu wyznacza się, uwzględniając charakter terenu, a szczególnie istniejącą sieć dróg oraz zasięg naziemnych środków ogniowych przeciwnika, odpowiednio drogi marszu oraz rubieże, na które wojska powinny wyjść, zmieniając kolejno swoje ugrupowanie.

W ramach dywizji dla pułków i ich pododdziałów ^{organizacyjnych} ~~organizacyjnych~~ ustalają się:

- linia wyjściowa /około 5 km od rejonu wyjściowego/;
- rubież rozwinięcia w kolumny batalionowe w odległości 8-12 km od czołowych oddziałów nieprzyjaciela;
- rubież rozwinięcia w kolumny kompanijne poza zasięgiem ognia przeciwpancernych pocisków kierowanych, dział i czołgów strzelających na wprost, średnio w odległości 4-6 km;

Średnia odległość 600-1000 km.

- rubież rozwinięcia w kolumny plutonowe w odległości 2-3 km;
- rubież ataku jak najbliższej przedniego skraju obrony przeciwnika, zwykle za naturalnymi ukryciami chroniącymi przed obserwacją i ogniem na wprost /średnio 600-1000 km/. N.P.

Po osiągnięciu przez czołowe oddziały rubieży ataku ugrupowanie bojowe dywizji może się przedstawiać następująco:

- pułki pierwszego rzutu - ich bataliony czołowe /kecz/ w ugrupowaniu bojowym, bataliony drugorzutowe w przedbojowym. Głębokość ugrupowania 10 km;
- dywizjon rakiet taktycznych na stanowiskach startowych, 6-10 km od czołowych oddziałów przeciwnika;
- artyleria pułkowa na stanowiskach ogniowych w odległości 1-3 km od nieprzyjaciela, dywizyjne w odległości 2-3 km, względnie w ugrupowaniu przedbojowym za pierwszym rzutem;
- odwody specjalne - 3 do 5 km za pierwszym rzutem;
- drugi rzut dywizji w ugrupowaniu przedbojowym 15-25 km za pierwszym rzutem.

Głębokość ugrupowania /bez tyłów/ wynosi 35-50 km.

Po osiągnięciu przez czołowe pododdziały rubieży ataku, ugrupowanie bojowe pułku może się przedstawiać następująco:

- bataliony pierwszego rzutu - ich kompanie czołowe w linii wozów bojowych, drugi rzut w kolumnie marszowej;
- artyleria pułkowa /PGA/ na stanowiskach ogniowych w odległości 1-3 km od nieprzyjaciela;
- odwody specjalne między pierwszym a drugim rzutem;
- drugi rzut pułku /odwód/ w ugrupowaniu przedbojowym lub marszowym 6-8 km od czoła pierwszego rzutu. Głębokość ugrupowania około 10 km. Całość ugrupowania z wyjątkiem środków ogniowych /artylerii/ i stanowiska dowodzenia znajduje się w ruchu.

W skład ugrupowania związków taktycznych /oddziałów/ w natarciu z bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem wchodzi te same elementy co w natarciu z marszu, lecz tworzy się je odpowiednio wcześniej w stosunku do "G" i wojska pozostają w nim przez pewien czas, czekając na sygnał do działań:

- pierwszy rzut znajduje się w całości lub częściowo na rubieży ataku. Jego czołgi - w rejonach wyczekiwania w odległości 8-12 km;
- pułki przewidziane do pierwszego rzutu, które mają podejść z głębi - w rejonie rozmieszczenia w kolumnach kompanijnych lub batalionowych;
- odwody przeciwpancerne pułku i dywizji na rubieżach rozwinięcia w gotowości do otwarcia ognia na wprost;
- drugi rzut dywizji /odwód ogólnowojskowy/ - w rejonie rozmieszczenia w kolumnach w gotowości do marszu;
- pozostałe elementy ugrupowania - rozmieszczone jak w natarciu z marszu.

W celu pogłębienia wiadomości dotyczących ogólnych zasad natarcia obowiązkowo należy przestudiować:

a/ materiały szkoleniowe:

- Regulamin Walki Sił Zbrojnych PRL - str. 115-140
- Biuletyn Informacyjny nr 4 /109/ str. 49-64
- Podręcznik - Działanie bojowe pułku str. 35-46
- Podręcznik - Taktyka Ogólna str. 112-123

b/ materiały problemowe:

- płk A. Prokop - Przełamanie obrony nieprzyjaciela w aspekcie taktyczno-operac. Skrypt nr 0217;
- płk doc. dr A. Bak - Organizacja i prowadzenie natarcia przez dywizję zmechanizowaną - 015806;
- płk M. Iaszczyk - Organizacja i przełamanie obrony wpl na szczeblu pułku - Myśl Wojskowa Tajna 4/76; 01317
- Niektóre dane dotyczące organizacji wojsk, pojęć oraz norm operac. takt. Nr bibl. 0341.

c/ materiały studyjne:

- G. Żukow - Wspomnienia i refleksje - Bitwa pod Chołchcin-got.- maskowanie, manewr i tworzenie przewagi - rozdz. VII.
- K. Rokossowski - Żołnierski obowiązek - działania zaczepne Frontu Białoruskiego tempo natarcia i głębokość zadań str. 280-313.

II. ORGANIZACJA NATARCIA

1. Zakres organizacji natarcia

Organizacja natarcia stanowi tę część działalności dowódców oraz sztabów, od której przede wszystkim zależy w jakim stopniu i z jakim wysiłkiem zużytkowane zostaną możliwości bojowe i wysiłki wojsk. Dlatego też żąda się od poszczególnych oficerów nie tylko głębokiej znajomości zasad i sposobów działań na polu walki, lecz także, a nawet przede wszystkim, uwziętności ich zastosowania w konkretnej sytuacji. Poza tym wymaga się jeżeli zajdzie konieczność - wypracowania nowych sposobów działań bardziej odpowiadających faktycznym warunkom, których obecnie nie jest się w stanie w pełni przewidzieć.

Organizacja natarcia w przeciętnych warunkach obejmuje:

- powzięcie decyzji;
- postawienie zadań;
- zabezpieczenie działań bojowych i organizację współdziałania;
- organizację dowodzenia;

- osiągnięcie gotowości poszczególnych jednostek w przewidywanym ugrupowaniu do działań.

Z powyższego wyliczenia można wywnioskować, że ilość przedsięwzięć organizacyjnych nie ulega od dłuższego czasu poważniejszemu zmianom. Należy jednak zdać sobie sprawę z tego, że zakres wielu z nich wyraźnie się rozszerzył, jak również znaczenie skomplikowała się ich realizacja. Dla ilustracji warto wymienić chociażby takie dodatkowe czynności na szczeblu dywizji jak:

- rozpoznanie systemów radiolokacyjnych, radionawigacyjnych i telewizyjnych nieprzyjaciela oraz ich niszczenie lub zakłócenie;
- maskowanie przeciwradiolokacyjne jako jeden z elementów całości maskowania;
- konieczność uwzględniania w organizacji działań prowadzonych w warunkach bez użycia broni jądrowej wszystkich zagadnień i to w pierwszej kolejności związanych z przejściem do natarcia na wypadek użycia BR.

- zmniejszenie urobku

- przekierowanie ludzi w innych oddziałach
- dyktando radiowe

Pomimo, że przedsięwzięcie jest stosunkowo wiele, a ich zakres stale się rozszerza, czas na organizację działań bojowych we współczesnych warunkach będzie najczęściej bardzo krótki - od kilku do kilkunastu godzin; tylko w natarciu prowadzonym z bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem może być niekiedy dłuższy. Dlatego też aby podobać stawianym wymaganiom zwraca się szczególną uwagę, między innymi na operatywność i skrócenie pracy dowódców i sztabów oraz dąży się do stosowania równoległości organizacji działań na poszczególnych szczeblach dowodzenia.

Obecnie dokonuje się tego przez prawie natychmiastowe poinformowanie o przyszłych działaniach, a następnie możliwie najszybsze postawienie zadań wykonawcom, przeznaczając na podjęcie decyzji minimalną ilość czasu. Poza tym ogranicza się do niezbędnego

minimum czasu na wytyczne współdziałania oraz zabezpieczenia bojowego działań, a najczęściej przekazuje się je równocześnie z treścią zadań.

Powyższe rozwiązania są jednak w dalszym ciągu tylko częściowe. Pełne rozwiązanie tego problemu wydaje się możliwe dopiero po zmechanizowaniu i zautomatyzowaniu szeregu czynności organizacyjnych.

2. Powzięcie decyzji

*- oddzielnie do numeru 101 G
- globalny, twardy problem - rozwiązanie*

Decyzja do natarcia jest to ustalenie zamiaru i sposobów wykonania zadania w konkretnych warunkach sytuacji bojowej. Pobiera się ją w wyniku analizy zadania i oceny położenia oraz udokładania - jeżeli pozwalają warunki w czasie rekonesansu. Zakres rozpatrywania poszczególnych zadań - tak pod względem treści, jak i kolejności - może być różny. Decyduje o tym w głównej mierze czas, styl pracy oraz stopień zaangażowania dowódcy, oficerów sztabu, szefów rodzajów wojsk i służb w kierowaniu jednostkami.

Regulamin walki oraz podręcznik "TAKTYKA OGÓLNA" podają jako najbardziej typową następującą kolejność i treść pracy celom powzięcia decyzji:

- analiza zadania;
 - określenie czynności, które należy wykonać w celu szybkiego przygotowania wojsk do dalszych działań, oraz kalkulację czasu;
 - wydanie szefowi sztabu wytycznych do organizacji rozpoznania, zarządzeń wstępnych i ewentualnie do sposobu przeprowadzenia rekonesansu;
 - ocena położenia i w jej toku wysłuchanie meldunków / danych / poszczególnych oficerów o położeniu rodzajów wojsk, ich możliwościach oraz niezbędnych kalkulacji.
- zakończony 1070
zadanie do wykonania
zakończony 1070*

W praktyce szkoleniowej oraz w rozważaniach teoretycznych uwzględnia się również następującą kolejność pracy:

- analiza zadania;
- kalkulacja czasu; *- ramowa (uczynienie na etapie)*
- ogłoszenie wniosków z analizy zadania /zamiar walki/ oraz wydanie wytycznych do przygotowania meldunków /danych/ przez oficerów sztabu biorących udział w wypracowaniu decyzji;
- wydanie zarządzeń wstępnych do wojsk^x lub wytycznych do tych zarządzeń; *(dla siebie rodzaju wojsk i składu)*
- ocena położenia i w jej toku wysłuchanie meldunków /danych/ poszczególnych oficerów, które powinny między innymi zawierać propozycje optymalnego wykorzystania danego rodzaju wojsk i sił.

Różnica między omówionymi wyżej przykładami dotyczącymi kolejności i treści pracy podczas podejmowania decyzji polega głównie na stopniu zaangażowania przez dowódcę poszczególnych oficerów w procesie podejmowania decyzji. W drugim "schemacie" pracy wymaga się od nich również propozycji wykorzystania rodzajów wojsk. Do należytego przygotowania tych propozycji jest potrzebne pewne ukierunkowanie, a te mogą być ^ewygloszone przez dowódcę wnioski z analizy zadania /zamiar walki/ i wytyczne do przygotowania meldunków.

Obok przykładów przytoczonych wyżej mogą być również inne, nawet takie, w których dowódca - mając skrajnie ograniczony czas - będzie zmuszony powziąć decyzje nie korzystając z pomocy żadnego z oficerów. *(lub tylko wybranych - np. w celu uzyskania danych sytuacji)*

Po analizie zadania i ocenie położenia dowódca powinien zawsze dążyć do przeprowadzenia rekonosansu.

^{x/} -----
Niektóre zarządzenia wstępne mogą być wydane już w toku analizy zadania.

Skład grup i sposoby prowadzenia rekonesansu mogą być różne. Czas jego trwania znacznie się skraca, jeżeli są warunki użycia śmigłowca. Dowódca w czasie rekonesansu, z kilku punktów pracy - przede wszystkim na kierunku głównego uderzenia - konfrontuje zasadnicze zagadnienia decyzji wypracowanej na podstawie mapy z faktycznymi warunkami terenowymi. Jeżeli zaistnieje potrzeba, niektóre zagadnienia zmienia lub dokładniej precyzuje. Ponadto ustala i wskazuje w terenie położenie czołowych oddziałów przeciwnika oraz określa podstawowe zadania poszczególnym wykonawcom.

Rekonesans na kierunku ponocicznym z reguły prowadzi zastępca do spraw liniowych lub szef sztabu. Do rekonesansu w rejonach tyłom i na drogach marszu wyznacza się dodatkowo oddzielne grupy. Z wynikami pracy tych grup dowódca zapoznaje się przed ostatecznym wnioskiem poprawek do decyzji, które następnie melduje przełożonemu. Melduje ^{niezależnie z uwagi na} decyzji najczęściej obejmuje: ocenę nieprzyjaciela, zamiar, podstawowe zadania wojsk, podział sił i środków, główne problemy zabezpieczenia działań bojowych, współdziałania, systemu dowodzenia i na zakończenie ewentualnej prośby.

3. Organizacja współdziałania

Współdziałanie w naturze organizuje się według zadań, rubieży /objektów/ i czasu na całą głębokość zadania, przy czym szczególnie dokładnie na głębokość zadania bliższego.

Wszystkie przedsięwzięcia synchronizuje się w czasie i przestrzeni dla wykorzystania skutków uderzeń jądrowych i ogniowych środków własnych, przełożonych oraz działań sąsiadów.

Współdziałanie organizuje się w interesie tych pododdziałów, które wykonują główne zadanie i stale potrzynują je wszyscy dowódcy i sztaby w czasie walki.

Wytyczne do współdziałania, jak już uprzednio zostało stwierdzone, będą w większości wypadków przekazywane łącznie z treścią zadań bojowych. Jednak z doświadczeń wojennych i szkoleniowych wynika, że współdziałanie najcelowiej jest organizować oddzielnie i to w terenie, a w ostateczności w sztabie, wykorzystując mapy, tablice magnetyczne lub piaskownice. Dlatego też, jeżeli tylko zaistnieje możliwość, należy ten sposób zawsze stosować, tym bardziej, że w ostatnio prowadzonych ćwiczeniach zwracano na niego wiele uwagi.

Minister Obrony Narodowej podczas omówienia ćwiczeń TARCZA-76 powiedział ... "współdziałanie należy do rzędu najwyższych umiejętności dowódczo-sztabowych. Organizacja współdziałania to tworzenie swoistych scenariuszy walki i operacji. Samo zaś współdziałanie to konsekwentne, operatywne i elastyczne realizowanie tych scenariuszy".

Dowódca organizując współdziałanie oddzielnie dla większej jasności i usystematyzowania wytycznych powinien je omawiać w kolejności zgodnie z przewidywanym rozwojem działań. Przy natarciu z marszu wyodrębnić okres podejścia, rozwinięcia i ogniowego przygotowania natarcia, przy natarciu z bezpośredniej styczności - zamiast podejścia i rozwinięcia - zajęcie postaw wyjściowych i w obu wypadkach - okres walki, a w nim poszczególne zadania. Przed podaniem wytycznych określa, na jaki fragment działań organizuje współdziałanie oraz ogólny cel użycia wojsk w tym fragmencie. Następnie omawia szczegółowo sposób działania wszystkich sił i środków celem wykonania postawionych im uprzednio zadań, po czym ustala działanie wojsk w dwóch - trzech sytuacjach możliwego przeciwdziałania nieprzyjaciela. Po omówieniu całości wytycznych sprawdza, czy poszczególni wykonawcy należycie je rozumieją oraz podaje je podstawowe sygnały.

W celu pogłębienia zagadnienia należy przestudiować następujące materiały:

a/ szkoleniowe:

- Regulamin Walki Sił Zbrojnych PRL /pułk-dywizja/ str.29-40;
- Biuletyn Informacyjny nr 4 /109/ str. 60-64;
- Podręcznik Taktyka Ogólna str. 124-137 i 145-155;
- Podręcznik działania bojowe pułku /pz,poz/ str. 52-67.
- ✓ - Skrypt płk doc.dr A.Bak "Organizacja i prowadzenie natarcia przez dywizję zmechanizowaną /pancerną/ str. *nr 14*
- Omówienie ćwiczenia "TARCZA-76" wyd.Szt.Gen.W-wa 76 r. zwracając szczególną uwagę na zalecenia kierownictwa MON w zakresie organizacji działań bojowych.

b/ materiały problemowe:

- płk dypl. S.Kończ - O doskonaleniu dowodzenia wojskami w warunkach polowych. Myśl Wojskowa Nr 4/77 r. Artykuł zawiera wnioski i propozycje co do usprawnienia dowodzenia wojskami w warunkach polowych.

III. PROWADZENIE NATARCIA

1. ~~Realizacja sił pierwszego rzutu nieprzyjaciela.~~

Zanim wojska ^{Przed} przejdą do ataku ^{iem} wykonuje się ogniowe przygotowanie ~~ataku~~ na które składają się uderzenia jądrowe, lotnicze ^{na} i artyleryjskie, ~~przygotowanie ataku.~~

^{ogóln} W natarciu w rejonów wyjściowych ogniowe przygotowanie ataku wykonuje się według wcześniej opracowanego planu. Udział w nim bierze całość artylerii pułków i dywizji, ^{smiglowe ugrupowanie} często czołgi drugiego rzutu, a także artyleria sąsiadów, pod osłoną których dywizja przechodzi do działań.

Z chwilą podejścia piechoty i czołgów na rubież ataku artyleria przechodzi do wsparcia ataku, które prowadzi na głębokość ugrupowania batalionu pierwszego rzutu.

Z chwilą dożenywania ^{obrony} czołowych batalionów artyleria przechodzi do ^{ogólnego natarcia} ~~wsparcia natarcia~~ ^{podczas walki w głębi obrony nieprzyjaciela.} ~~wojska~~ ^{obrony}. Ogień artylerii kieruje się głównie na ocalałe punkty obrony przeciwnika znajdujące się w bezpośredniej styczności z nacierającymi wojskami oraz na ¹⁰⁷⁰ artylerię.

Lotnictwo wykonuje uderzenia na nowe wykryte cele w głębi ugrupowania nieprzyjaciela, ponadto osłania wojska przed uderzeniami z powietrza, zabezpiecza wysadzanie desantów i wspiera ich działanie.

Jednostki pierwszego rzutu po przejściu w ugrupowanie bojowe zdecydowanie atakują przeciwnika pododdziałami czołgów i piechoty. Piechota może atakować na transporterach opancerzonych lub pieszo. Atak na transporterach opancerzonych należy prowadzić w terenie łatwodostępnym i tam, gdzie nieprzyjaciel został skutecznie obezwładniony. ^(czołowych pododdziałów nieprzyjaciela)

Po rozbiciu ~~oddziałów~~ ^{oddziałów} pułki pierwszego rzutu powinny rozwijać ¹⁰ natarcie w możliwie najwyższym tempie, nie obawiając się oderwania od pozostałych sił dywizji, oraz dążyć do głębokiego włamania w ugrupowanie nieprzyjaciela.

Głębokie włamanie powoduje rozcięcie jednostek przeciwnika co najczęściej doprowadza do ^{ich} dezorganizacji ~~całości jego działań~~ oraz wybitnie zmniejsza możliwość ~~zarażenia~~ ^{wieprzaciela} bronią jądrową oddziałów pierwszego rzutu.

^{wieprzaciela} W trakcie natarcia oddziały będą zmuszone odierać kontrataki przeciwnika.

~~Poglądy na sposoby odpięcia kontrataków uległy w ostatnim okresie czasu znacznym zmianom. Obecnie uważa się, że wychodzące do kontrataku oddziały przeciwnika powinny się niezczyść ^{III} uderzeniami broni jądrowej lub obezwładniać ogniem artylerii i lotnictwa, a następnie rozbić ~~atakami~~ ^{atakami} z przodu nacierających oddziałów. Jeżeli jednak w określonych warunkach nie ma możliwości rozbicia kontratak~~

^{jęcej} oddziałów

należy "... podnieść do rangi czołowej dziedziny starcia z przeciwnikiem"... jak również na utrzymanie współdziałania, skupienie wysiłków poszczególnych oddziałów i rodzajów wojsk na kierunkach zarysowującego się powodzenia, wprowadzenie w odpowiednim momencie drugiego rzutu, natychmiastowe niszczenie wykrytych środków jądrowych nieprzyjaciela oraz zabronienie na dokonywania manowru.

2. Bój spotkaniowy

Bój spotkaniowy ma miejsce wtedy, gdy obie strony dążą do wykonania swoich zadań w sposób zstępny i głębokość tych zadań sięga poza rubież natarcia.

We współczesnych warunkach konieczność prowadzenia boju spotkaniowego wystąpi bardzo często i w różnych sytuacjach pola walki. Najczęściej będzie miał on miejsce po przełamaniu taktycznej strefy obrony przeciwnika, chociaż w wielu wypadkach, zwłaszcza w początkowym okresie wojny, całość natarcia może się rozpocząć od tej formy działań.

Ponieważ w boju spotkaniowym obie strony dysponują na określonym obszarze z reguły jednakową ilością sił i środków, dla uzyskania powodzenia konieczne jest stworzenie przewagi na wybranym kierunku oraz wprowadzenie do walki już od początku starcia jak największej ilości jednostek. Dokonuje się tego przez wykonanie głównego uderzenia na jedno ze skrzydeł przeciwnika z równoczesnym wydzieleniem części sił celem przeciwstawienia się nieprzyjacielowi na kierunku jego zasadniczych działań. Związki taktyczne i oddziały ugrupowuje się z reguły w jeden rzut. Uderzenie czołowe stosuje się tylko wtedy, gdy manewr na skrzydła i tyły nieprzyjaciela jest utrudniony warunkami terenowymi lub wymagałby dłuższego okresu czasu.

Handwritten notes in the left margin:
Części
do 900000 ton
stabilizacji

Instrukcja formacji

3. Pościg

Zasady pościgu

Pościg jest wynikiem sytuacji, w której nieprzyjaciel rozpoczął wycofanie /odwrót/ na skutek uderzeń naszych wojsk. Celem pościgu jest rozbić wycofujących się siły. Charakteryzuje go dążność do wyjścia na skrzydła i tyły wycofujących się sił; wabronienie im zajęcia obrony na nowych rubieżach; rozwinięcia działań w szybkim tempie i na szerokim froncie. Ponadto cechuje go złożoność dowodzenia i znaczne trudności utrzymania współdziałania oraz terminowego zaopatrywania. Pościg może nastąpić po pomyślnym rozwinięciu natarcia w toku którego rozbite zasadnicze siły przeciwnika, albo w razie jego zamierzonego wycofania. *c.d. str. 6*

Jak wiadomo - w zależności od sposobu prowadzenia rozróżniamy pościg czołowy, równoległy, kombinowany.

Z chwilą stwierdzenia możliwości wycofania się nieprzyjaciela na wszystkich szczeblach dowodzenia przystępuje się natychmiast do realizacji przedsięwzięć związanych z organizacją i prowadzeniem pościgu, ustalając między innymi kierunki pościgu, siły które mają go rozpocząć w pierwszej kolejności, ich zadania i t.p.

Jeżeli z określonych przyczyn zadania dotyczące pościgu nie dotrą do wojsk na czas, to rozpoczynają go one samorzutnie, do czego są zobowiązane zasadami zawartymi w Regulaminie Walki par.266.

Przejście do pościgu rozpoczyna się zwykle od pościgu czołowego poszczególnych oddziałów /pododdziałów/. W pościgu tym nie można jednak całkowicie rozbić wycofującego się przeciwnika gdyż ma on duże szanse stawiania skutecznego oporu na dogodnych warunkach rubieżach terenowych. Dlatego też do pościgu czołowego wyznacza się możliwie najmniejszą ilość sił, które powinny przorywać się w ugrupowaniu ariergard nieprzyjaciela i opóźniać ich wycofanie. Do opóźniania

Prowadzenie natarcia

i dezorganizacji wycofania się głównych wykorzystuje się broni jądrową, desanty śmigłowe, działania ~~oczników~~ ^c ~~rajdowych~~, artylerii i lotnictwo. Ich uderzenia oraz ogień skierowuje się na kolumny przeciwnika maszerującego przez wązki drog, cieżniny, mosty na przeszkodach wodnych i t.p.

Sily główne dywizji /pułku/ po rozbiciu pododdziałów osłonych nie wdają się w dalszą walkę, lecz dążą jak najszybciej do wyjścia na drogi umożliwiające prowadzenie pościgu równoległego, a następnie do wyprzedzenia nieprzyjaciela w opanowaniu dogodnych rubieży terenowych. Z chwilą przejścia do pościgu równoległego z sil głównych wydziela się poszczególne pododdziały, zwłaszcza czołgów celem zaatakowania wycofujących się po sąsiednich drogach kolumn przeciwnika. Pościg powinien się zakończyć dopiero po walkowym rozbiciu wycofującego się nieprzyjaciela. *endist/ 6*

Literatura

a/ szkoleniowa

- Regulamin Walki Sił Zbrojnych PRL /dywizja, pułk/ str. 122-160;
- Biuletyn Informacyjny nr 9 /109/ str. 65-79;
- Podręcznik: TAKTYKA OGÓLNA str. 138-143 i 137-164; 168-194.
- Podręcznik: Działanie bojowe pułku str. 68-77.

b/ problemowa:

- ppłk dypl. A. Kowalski - Kilka uwag o wykonywaniu artyleryjskiego wsparcia ataku Myśl Wojskowa nr 10/76;
- płk dypl. T. Wójcik - Problemy wsparcia ogniowego wojsk lądowych przez śmigłowce szturmowe. Myśl Wojskowa nr 9/75 r.

c/ studyjna:

- M. Katkow - "Pancerny grot" wyd. MON W-wa 1976 r.
- K. Rokossowski - "Żołnierski obowiązek" wyd. MON.
- G. Żukow - "Wspomnienia i refleksje" wyd. MON.

ZAKOŃCZENIE

Przedstawiona treść wykładu objęła tylko część problematyki dotyczącej organizacji i prowadzenia natarcia. Rozpatrując je starano się przedstawić najbardziej typowe warunki i możliwe rozwiązania poszczególnych zagadnień. Niektóre z nich mogą, a nawet powinny budzić poważne zastrzeżenia, gdyż nie mają jeszcze pełnych, przynajmniej teoretycznych uzasadnień. Na przykład nie są dostatecznie wyjaśnione wymagania dotyczące materialnej przewagi w natarciu w warunkach użycia broni masowego rażenia.

Należy sądzić, że wykład zobrazował obecne poglądy na charakter i właściwości działań dywizji i pułku w natarciu oraz dał podstawę do samodzielnego studiowania tych problemów.

Podstawowy materiał opracował płk doc.dr A. Bak. Uzupełnił i rozszerzył płk dypl. S. Tretyn.

Wydrukowano w 5 egz.

Egz. nr 1 - 5 Bibl. Szkol.

Wyk. płk Tretyn

Druk. E.K.

Nr brudn. 36/05

Nr masz. 039/K-12

f

0472

BIBLIOTEKA NACJONOWA ABG WP
Archiwum Delikaty Zbiory i Korespondencja
Nr ewid. 239871

BIBLIOTEKA NACJONOWA
0475
Nr ewid. _____
SWIERZEW